

Literární teorie

- rozliší prózu a poezii; lyrický, epický a dramatický text;
- rozezná na základě textu charakteristické rysy literárních druhů a žánrů;
- rozezná autora, vypravěče / lyrický subjekt, postavy; postihne vztah mezi nimi a způsob, jak jsou textem vytvářeny;
- rozezná typy promluv (přímá řeč, nepřímá řeč, polopřímá řeč, neznačená přímá řeč);
- rozezná vyprávěcí způsoby, rozliší dialog a monolog (včetně vnitřního monologu);
- nalezne v textu motiv, téma;
- orientuje se v principech kompoziční výstavby textu, rozezná kompoziční postupy (např. chronologický, retrospektivní);
- analyzuje jazykové prostředky a jejich funkci v textu;
- analyzuje zvukovou a grafickou stránku textu a jejich funkci v textu;
- nalezne v textu tropy a figury (alegorie, aliterace, anafora, apostrofa, dysfemismus, elipsa, epifora, epizeuxis, eufemismus, gradace, hyperbola, inverze, metafora, metonymie, oxymóron, personifikace, přirovnání, řečnická otázka, symbol, synekdocha);
- rozliší vázaný a volný verš;
- určí typ rýmového schématu a jeho pojmenování (sdružený, střídavý, obkročný, přerývaný).

PŘEHLED BS. PROSTŘEDKŮ

TROPY (sg. tropos, 2.p. tropu) = obrazná pojmenování, přenesený význam

přirovnání	Vlastnost nějakého jevu je vyjádřena pomocí příoměru (jak, jako)	
metafora	Přenesení pojmenování na základě podobnosti	
personifikace	Zosobnění – přenesení pojmenování z oblasti typické pro člověka do jiné oblasti	
epiteton	Bs. přívlastek	
symbol	Znak je na základě konvence použit k označení něčeho jiného	
metonymie	Přenesení pojmenování na základě věcné nebo logické souvislosti	
synekdocha	Druh metonymie – vyjádření celku částí nebo částí celkem	
perifráze	Opis, který vystihuje určitý jev nebo děj pomocí typických znaků	
alegorie	Jinotaj – založena na dvojm možném chápání jedné věci	
hyperbola	Nadsázka – zveličená skutečnost	
dysfemismus	Opak eufemismu	
eufemismus	Zjemňuje nepříjemnou, drsnou skutečnost	

FIGURY = nejčastěji využívají opakování, hromadění či vypouštění slov nebo jde o odchylky od běžného slovosledu

aliterace	Náslovný rým je stylistická figura (literární technika) založená na tom, že se na začátku slov verše či na začátku několika slov opakuje stejná hláska nebo skupina hlásek	
anafora	Opakování stejného slova nebo slovních spojení na začátku po sobě jdoucích veršů	
apostrofa	Oslovení věci nebo nepřítomné osoby	
epanastrofa	Opakování stejného slova nebo slovních spojení z konce verše na začátku následujícího verše	
elipsa	Výpustka – vypuštění urč. výrazů, jež jsme na základě kontextu doplnit	
epifora	Opakování stejného slova nebo slovních spojení na konci po sobě jdoucích veršů	
epizeuxis	Opakování stejného slova uvnitř verše	
gradace	Stupňování	
inverze	Obrácený (přehozený) slovosled	
řečnická otázka		
oxymóron	Protismyslné spojení	
paralelismus	Založen na obdobné stavbě vět nebo veršů	
apoziopeze	Neukončená výpověď (graficky značená..., -)	